

บทที่ 4

สรุป ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

การจัดทำพจนานุกรมศัพท์เกษตรอังกฤษ-ไทยโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย ทำให้ผู้จัดทำสามารถทำงานกับฐานข้อมูลจำนวนมาก ๆ ได้ มีผลให้สามารถวิเคราะห์และคัดเฉพาะคำที่มีความสำคัญและใช้กันมากในสภาพการทำงานทั่วไปของผู้ที่เกี่ยวข้องในสาขาอาชีพนั้น ๆ ได้อย่างดี นอกจากนี้ประโยชน์ในการช่วยวิเคราะห์และเลือกคำศัพท์แล้ว ประโยคหรือวลีจาก concordance ที่รวบรวมโดยคอมพิวเตอร์ ก็เป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดหรือปรับใช้เป็นตัวอย่าง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้พจนานุกรมได้เห็นการใช้คำจากภาษาเดิมและสามารถเข้าใจความหมายของคำได้ถูกต้องมากที่สุด

ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการทำงานมาก ๆ ได้ โดยไม่ผิดพลาด มีส่วนช่วยในการตรวจสอบข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับโปรแกรมที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ หลังจากได้แก้ไขปรับปรุงโปรแกรมบางส่วนโดยผู้วิจัยแล้วก็สามารถทำงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ชุดเดียวกันนี้ สามารถนำไปประยุกต์กับงานในลักษณะที่ใกล้เคียงกันได้อีกในหลายกรณี ดังที่จะกล่าวต่อไปในข้อเสนอแนะ

นอกจากการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ความถี่ของคำศัพท์ที่ใช้ใน text และการสร้างตัวอย่างจาก concordance แล้ว ในการจัดทำพจนานุกรมชุดนี้ ยังได้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้ด้วย กล่าวคือ ได้มีการทดลองรับส่งข้อมูลระหว่างไมโครคอมพิวเตอร์ของศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และไมโครคอมพิวเตอร์ของสำนักวิจัยและบริการคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง รวมทั้งการใช้ remote login จากเทอร์มินัลที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังมายังเครื่อง VAX 11/785 ของศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อใช้ในการดู concordance

การผนึกกำลังความรู้ความสามารถของบุคลากรหลายสาขาเข้าด้วยกัน ทำให้พจนานุกรมชุดนี้ต้องผ่านการกลั่นกรองหลายชั้นทั้งในส่วนของคำแปลและการให้ความหมายคำ ซึ่งจัดทำโดยบุคลากรเฉพาะสาขาวิชา และการออกเสียงซึ่งจัดทำโดยบุคลากรทางภาษา โดยได้พยายามใช้สัญลักษณ์ที่ช่วยให้ผู้ใช้ออกเสียงได้ใกล้เคียงภาษาเดิมมากที่สุด ประโยคตัวอย่างก็ได้รับการพิจารณาความเหมาะสมด้านการสื่อความหมายและความถูกต้องทางภาษา โดยความเห็นชอบร่วมกันของบุคลากรทั้งสองสาขา

จากความพยายามที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า พจนานุกรมชุดนี้มีลักษณะพิเศษหลายประการ คือ

- 1 เป็นพจนานุกรมชุดแรกในเมืองไทยที่ใช้คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดทำ

2 เป็นพจนานุกรมศัพท์เกษตรชุดแรกที่สมบูรณ์ทั้งความหมายและตัวอย่างการใช้

3 เป็นความสำเร็จที่ได้มาจากความร่วมมือของบุคลากรหลายสาขาและหลายสถาบัน ทั้งในและต่างประเทศ

ด้วยความพยายามดังกล่าวข้างต้นคณะผู้วิจัยเชื่อว่า พจนานุกรมศัพท์เกษตรอังกฤษ-ไทยชุดนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษา อาจารย์ และผู้ที่สนใจ หรือเกี่ยวข้องกับการเกษตรได้เป็นอย่างดี

4.2 ปัญหาและอุปสรรค

1. เวลาและการประสานงาน

ปัญหาที่เห็นได้ชัดจนประการหนึ่งในโครงการวิจัยนี้คือเวลา ทั้งเวลาของผู้วิจัยรายบุคคลและเวลาในการประสานงานปรึกษาหารือระหว่างกลุ่มผู้วิจัยฝ่ายเกษตรและฝ่ายภาษา

ผู้วิจัยเกือบทุกคนในโครงการนี้ต่างก็มีภาระหน้าที่หลักทั้งงานสอน งานบริหารและงานบริการวิชาการ ซึ่งต้องการความรีบด่วนตลอดเวลา ดังนั้นการจัดเวลาสำหรับการสร้างพจนานุกรมฉบับนี้จึงมักถูกแทรกแซงจากงานอื่นอยู่เสมอ

ในส่วนของการประสานงานและการปรึกษาหารือระหว่างผู้วิจัยฝ่ายเกษตรและฝ่ายภาษายังเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะส่วนมากมักจะมีตารางเวลาไม่ตรงกัน ดังนั้น การประสานงานส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการสื่อสาร ฝากข้อความ ฝากงานให้แก่แต่ละฝ่ายดำเนินการ และให้ข้อคิดเห็นโดยการเขียน แม้จะมีการประชุมปรึกษาหารือกันบ้างก็ไม่มากและบ่อยเท่าที่ควรจะเป็น จึงทำให้การให้ข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นไปได้ไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ต้องการ

นอกจากนี้ การสร้างพจนานุกรมนี้ยังจะต้องดำเนินการคู่ขนานไปกับโครงการลักษณะเดียวกันนี้ของคณะผู้วิจัยที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องประสานงานระหว่างสถาบัน บ่อยครั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือสัญลักษณ์โดยเฉพาะทางด้านภาษาไม่สามารถกระทำได้รวดเร็วพอ ดังนั้นหลายครั้งที่งานของต่างฝ่ายต่างก็กระทำไปในแนวที่ตกลงกันไว้เป็นหลัก ๆ แต่ปรากฏว่าความต่างของรายละเอียดเป็นส่วนที่ต้องใช้เวลามากในการปรับให้เป็นระบบเดียวกัน

2. การเทียบเสียงและการอ่านออกเสียง

การเทียบเสียงและการอ่านออกเสียงในพจนานุกรมศัพท์เกษตรอังกฤษ-ไทยชุดนี้คณะผู้วิจัยฝ่ายภาษาได้พยายามจะเทียบเสียงให้ใกล้เคียงกับเสียงในภาษาอังกฤษมากที่สุด เพื่อให้ผู้ใช้สามารถที่จะออกเสียงภาษาอังกฤษได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษาที่สุด แต่หลังจากการประชุมหารือกันเพื่อสร้างตารางเทียบเสียงและได้ลองใช้แสดงคำอ่านไปบ้างแล้ว ได้มีการแก้ไขและปรับปรุงตารางเทียบเสียงพร้อมทั้งวางเกณฑ์เกี่ยวกับการสร้างสัญลักษณ์การอ่านออกเสียงหลายประการ เนื่องจากพบว่ามีปัญหา 2 ประเด็นใหญ่ คือ

ประเด็นแรก มีเสียงจำนวนหนึ่งทั้งเสียงสระและเสียงพยัญชนะในภาษาอังกฤษที่ไม่ปรากฏในภาษาไทย เช่น เสียงพยัญชนะ /θ/, /ð/, /tʃ/, /z/, /ʒ/, และ /v/ เป็นต้น ในกรณีนี้ได้แก้ปัญหาโดยการพยายามเทียบเสียงกับเสียงในภาษาไทยและใช้สัญลักษณ์ต่างออกไป เพื่อให้เห็นความแตกต่าง เช่น

เสียง	/e/	ใช้สัญลักษณ์	/ท/
แต่เสียง	/θ/	"	/ธ/
	/ɝ/	"	/ธ/ ตัวหนา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการออกเสียง /ท/ และ /ธ/ ในภาษาไทยไม่มีความแตกต่างกันแต่ในภาษาอังกฤษเสียง e, θ / θ / (ไม่ก้อง) และ / ɝ / (ก้อง) ออกเสียงต่างกัน ดังนั้นจึงต้องใช้ตัวหนาเป็นสัญลักษณ์ในการแยกแยะระหว่างเสียงก้องและไม่ก้องในภาษาอังกฤษ คือ

เสียง	/ɝ/	ใช้สัญลักษณ์	/ธ/ ตัวหนา
	/ʒ/	"	/ฉ/ ตัวหนา
	/z/	"	/ช/ ตัวหนา
	/v/	"	/ฟ/ ตัวหนาถ้าเป็นตัวสะกด
			/ว/ ตัวหนาถ้าเป็นพยัญชนะต้น
	/g/	"	/ก/ ตัวหนา

นอกจากนี้ในบางเสียง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเสียงสระแม้ว่าดูเหมือนจะคล้ายคลึงกับเสียงในภาษาไทยก็ตาม แต่ตำแหน่งของฐานเสียงแตกต่างกันเล็กน้อย เช่น เสียงสระ /^/ ในภาษาอังกฤษ คือ เสียง /เออะ + อะ/ ซึ่งไม่มีในภาษาไทย เพื่อให้ง่ายต่อการออกเสียงของคนไทย จึงได้พิจารณาเทียบเสียงกับเสียง /อะ/ ในภาษาไทย

เสียงสระ /ɔ/ ในภาษาอังกฤษ คือ เสียง /อุ/ ห่อปากกลม แต่ในภาษาไทยไม่มีเสียงนี้ จึงได้เทียบกับเสียงสระอุในภาษาไทยเท่านั้น มิได้ระบุให้ห่อปากกลมเวลาออกเสียงด้วย ซึ่งเสียงสระ /ɔ/ นี้มีผลต่อการออกเสียงสระผสมบางเสียงด้วย เช่น

เสียง /ɔə/ เป็นการผสมระหว่างเสียง /อุ+เออะ/ แต่เพื่อให้ง่ายต่อการอ่าน จึงให้เทียบกับเสียงสระในภาษาไทย /-ว/ เช่นคำว่า poor /พั่ว/

เสียง /juɔ/ เทียบกับเสียง /-ิว/ เช่นคำ incubate /อิง-คิว-เบท/

เสียง /juɛ/ เทียบกับเสียง /-ิว/ เช่นคำ fume /ฟิว"/

เสียง /juɔə/ เทียบกับเสียง /-เียว/ เช่นคำ pure /เพียว/ เป็นต้น

สำหรับการออกเสียงครึ่งเสียงของสระ / ə / ซึ่งพอจะเทียบเสียงได้กับเสียงสระ /เออะ/ ถึงแม้คนไทยจะคุ้นเคยกับการใช้เสียง /อะ/ หรือ /เออะ/ มากกว่า แต่เนื่องจากคณะผู้วิจัยฝ่ายภาษาคำต้องการจะให้เสียงใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากที่สุดดังได้กล่าวแล้ว จึงพิจารณาใช้เสียง /เออะ/ ในที่สุด เช่น 'adjust' คนไทยมักจะคุ้นกับคำอ่านที่เทียบเป็น /แอด-จัซท/ แต่คณะผู้วิจัยใช้เทียบเป็น /เออะ-จัซ"/ และในกรณีที่เป็นการเพี้ยนเสียง variation ของสระ /ɪ/ และ /ə/ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนกับทั้งผู้ทำและผู้ใช้ จึงได้เลือกใช้เสียงสระ /ə/ เสียงเดียวตลอดทั้งเล่ม

ปัญหาอีกประการที่พบในการเทียบเสียงสระ คือ เสียงสระในพยางค์ปิด เช่น เสียงสระ /e//เอะ/ กับ สระ /ə//เออะ/ ซึ่งเป็นเสียงสระสั้น เพื่อให้เสียงต่างกับเสียงสระยาว จึงให้ใส่ " " เช่นคำ perennial /เพอะ-เร็น-เนียล/ ซึ่งเสียง /-เร็น-/ ถ้าไม่ใส่ " " จะอ่านเป็นเสียงยาว /-เรน-/ ได้

ประเด็นที่สองคือปัญหาของการสร้างสัญลักษณ์การออกเสียง

ความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามที่ได้กล่าวถึงนั้นทำให้เกิดปัญหาในการหาข้อยุติของการสร้างสัญลักษณ์การออกเสียง ในขณะที่คณะผู้วิจัยทางด้านภาษา มีความคิดว่าควรจะต้องมีสัญลักษณ์หลากหลายเพื่อให้สามารถเขียนการออกเสียงได้ครอบคลุมหรือใกล้เคียงการออกเสียงในภาษาอังกฤษได้มากที่สุด คณะผู้วิจัยทางด้านเกษตรได้เสนอข้อท้วงติงในประเด็นที่ว่า การอธิบายการออกเสียงที่ละเอียดขนาดนั้นอาจจะทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมเล่มนี้สับสน ซึ่งนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์แล้วอาจจะเกิดผลตรงข้ามคือผู้ชมองข้ามวิธีการอ่านไปเลย อย่างไรก็ตามที่สุดคณะผู้วิจัยได้ตกลงกันว่าควรพยายามสร้างสัญลักษณ์ให้ครอบคลุมการเขียนคำอ่านให้ใกล้เคียงกับการอ่านออกเสียงของเจ้าของภาษามากที่สุดแต่พยายามให้อยู่ในรูปแบบที่เรียบง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้

เมื่อได้ข้อยุติเช่นนั้นแล้วคณะผู้วิจัยทางด้านภาษาทั้งสองสถาบันคือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้ปรึกษากันหรือกันอย่างละเอียดรอบคอบอีกครั้งหนึ่งในการกำหนดสัญลักษณ์ แม้กระนั้นก็ตามในขณะที่ทำงานอยู่ผู้ดำเนินการวิจัยทางด้านภาษาแต่ละคนจะมีคำถามปรากฏขึ้นมาเป็นระยะ ๆ เช่น จะทำอย่างไรกับเสียงท้ายคำที่ต้องออกเสียงซ้อนกันสองเสียง ทั้งนี้เพราะในภาษาไทยมีใช้เพียงไม่มีลักษณะการออกเสียงดังกล่าวแม้แต่การออกเสียงตัวสะกดท้ายคำก็ไม่กระทำกัน เช่น goat คนไทยจะอ่านว่า /โกท/ โดยไม่ออกเสียง /t/ ดังนั้นคำที่ต้องออกเสียงท้ายคำทั้งสองเสียงจึงยากที่จะหาสัญลักษณ์มาสื่อ ในที่สุดได้ตกลงกันว่าจะใช้สัญลักษณ์ครอบคลุมเสียงที่ออกทั้งหมดแต่ทำให้สามารถมองเห็นความแตกต่างกันระหว่างเสียงท้ายเสียงแรกและเสียงที่สองโดยใช้การยกตัวอักษร (superscript) เช่น fowl แทนที่จะเป็นคำว่าเป็น /ฟาว/ ก็จะไม่ครอบคลุมเสียง /l/ ซึ่งเป็นเสียงครึ่งเสียงอยู่ท้ายคำจึงเขียนเป็น /ฟาว^ล/ หรือ cervix แทนที่จะเขียนคำอ่าน เป็น /เซอวิก/ ซึ่งคุ้นตาคนไทยก็เขียนเป็น /เซอ-วิก^ล/ ซึ่งถูกต้องกว่าทั้ง ๆ ที่การเขียนคำอ่านเช่นนี้ไม่เป็นลักษณะที่คนไทยคุ้นชิน แต่คณะผู้วิจัยทางด้านภาษามองเห็นวาระหว่างการใช้สัญลักษณ์ที่คุ้นชินของผู้ใช้กับความถูกต้องหรือใกล้เคียงกับการออกเสียงจริง ๆ คณะผู้วิจัยชุดนี้ขอใช้ประเด็นหลังเป็นแนวในการสร้างสัญลักษณ์การออกเสียง

ประเด็นปัญหาประการต่อไปที่คณะผู้วิจัยประสบในขณะที่ทำงานคือ การเขียนคำอ่านออกเสียงควบกล้ำที่เกิดขึ้นกับสระ /ไอ/ สระ /เอ/ สระ /แอ/ เช่น 'stripe', 'stay', 'stand' ซึ่งได้ตกลงกันว่าจะเขียนเป็น /ชไตรพ/ /ชเต/ และ /ชแตนด/ ตามลำดับแต่เมื่อพบคำว่า clay ถ้าใช้หลักเดียวกับจะต้องเขียนเป็น /คเล/ ซึ่งจะอ่านเป็น /คะ-เล/ ในภาษาไทย หรือ climate ถ้าจะใช้หลักเดียวกับการเขียนคำอ่านที่กล่าวถึงข้างต้นจะต้องเขียนเป็น /คไล-มิต/ ซึ่งในภาษาไทยจะอ่านเป็น /คะ-ไล-มิต/ หลังจากได้ประชุม ปรึกษากันทั้งระหว่างคณะผู้วิจัยเองและกับท่านผู้รู้ทางภาษาไทยก็ได้รับคำแนะนำว่าควรเขียนคำอ่านของ 'clay' เป็น /เคล/ และของ climate เป็น /ไคเล-มิต/ ทั้งนี้เพราะหากจะใช้ระบบเดียวกับการเขียนคำอ่าน 'stripe', 'stay' และ 'stand' แล้วผู้ใช้จะมีความสับสนและอ่านผิด

ในทำนองเดียวกัน การสร้างสัญลักษณ์การเทียบเสียงของพยัญชนะหรือการออกเสียง อื่น ๆ อีกหลายประการไม่สามารถจะเป็นแนวเดียวกันได้เสมอเหมือนกันโดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น การออกเสียงของพยัญชนะบางตัวที่เปลี่ยนไปเมื่อตามหลัง 's' เช่น

/ฟ/→/ฟ/	ใน	spell	/ชเปล/
/ท/→/ด/	ใน	stamp	/ชแตมป/
/ก/→/ค/	ใน	scale	/ชเกล/

อีกประการหนึ่งคณะผู้วิจัยพบว่าระบบการเขียนคำอ่านซึ่งแยกพยางค์ด้วยการใช้ - เพื่อให้ผู้ใช้เห็นการแยกพยางค์ได้ชัดเจนขึ้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาบางประการในการเทียบเสียง เช่นกรณีที่มีการออกเสียงเชื่อมของพยางค์ที่แยกกัน เช่น fishery /ฟิช-เชอะ-ริ/ ซึ่งถ้าเทียบกับการเขียนคำอ่านของพจนานุกรมภาษาอังกฤษ จะเป็นเสียง /เออะ/ ทั้งนี้เพราะการออกเสียงในภาษาอังกฤษจะมีการเชื่อมเสียงของพยัญชนะและสระระหว่างพยางค์ที่ติดกัน โดยอัตโนมัติ คณะผู้วิจัยจึงได้นำแนวการออกเสียงดังกล่าวมาใช้ในการเขียนการออกเสียงในงานวิจัยชิ้นนี้

3. การจัดทำต้นฉบับ

เนื่องจากคณะผู้วิจัยมีความประสงค์จะเผยแพร่พจนานุกรมชุดนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป โดยจะพิมพ์ให้มีรูปเล่มสวยงาม น่าอ่าน จึงตั้งใจจะพิมพ์ต้นฉบับด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิกส์ แต่เนื่องจากเมื่อเริ่มต้นพิมพ์ทางคณะผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมราชวิถีและโปรแกรม CU Writer ในการพิมพ์ต้นฉบับ จึงต้องทำการปรับเปลี่ยน (convert) ไปเป็นระบบคอมพิวเตอร์กราฟิกส์ แต่ด้วยลักษณะของการจัดส่วนประกอบของคำซึ่งมีการใช้ตัวอักษรหลายรูปแบบ เช่น มีทั้งตัวเอียง ตัวยก นอกจากนี้ยังมีหลายขนาดเช่นตัวยกจะใช้ขนาดเล็ก มีการขีดเส้นใต้ เพื่อชี้ให้เห็นพยางค์ที่เน้นเสียงตรงคำอ่าน ทำให้เกิดปัญหาเมื่อแปลงไปยังระบบคอมพิวเตอร์กราฟิกส์แล้ว ต้องมาแก้ไขด้วยมืออีกโดยเฉพาะในส่วนของ control code ทำให้ต้องเสียเวลามากในการจัดทำต้นฉบับด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิกส์จนเลยกำหนดเวลาที่ตั้งไว้ และบางฉบับต้องเสียเวลาพิมพ์ต้นฉบับใหม่อีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดคณะผู้วิจัยก็ได้แก้ปัญหามาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

4.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดทำพจนานุกรมศัพท์เกษตรสาขาอื่นที่ยังขาดอยู่เพิ่มเติม เช่น สาขา ประมง ป่าไม้ ส่งเสริมการเกษตร ปฐพีวิทยา การจัดการศัตรูพืช ชลประทาน เป็นต้น

2. ควรมีการจัดทำพจนานุกรมอังกฤษ-ไทย สาขาอื่น ๆ เช่น บริหารธุรกิจ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นมา โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย เช่นเดียวกับพจนานุกรมศัพท์เกษตรชุดนี้

3. ควรจัดแปลพจนานุกรมศัพท์เกษตรชุดนี้เป็นภาษาอื่น เนื่องจากสามารถทำได้โดยไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ เพียงแค่เปลี่ยนคำอ่านออกเสียงและแปลความหมายใหม่ให้เป็นภาษาอื่น เช่น ภาษาอินโดนีเซีย ภาษามาลเลย์ และภาษาญี่ปุ่น จะทำให้ได้พจนานุกรมศัพท์เกษตร อังกฤษ-อินโดนีเซีย อังกฤษ-มาเลย์ และอังกฤษ-ญี่ปุ่น เพิ่มขึ้น อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา อาจารย์ และนักวิชาการเกษตรในประเทศนั้น ๆ

4. ควรจัดทำบรรณานุกรมช่วยค้นศัพท์จากไทยเป็นอังกฤษเพื่อช่วยผู้ใช้ที่ต้องการค้นศัพท์เกษตรภาษาอังกฤษจากคำภาษาไทย โดยระบุคำศัพท์หลักและหน้าในพจนานุกรมที่ผู้ใช้ควรจะให้ตรงคำศัพท์ภาษาไทยที่ต้องการ

5. ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สามารถสร้างพจนานุกรมศัพท์เกษตรฉบับคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งนอกจากจะมีรายละเอียดเหมือนฉบับพิมพ์เป็นเล่มแล้วอาจเพิ่มในส่วนของการบันทึกเสียงอ่านที่ถูกต้องเข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์ และมีระบบช่วยค้นศัพท์ที่รวดเร็ว รวมทั้งการหาคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน และคำตรงข้ามด้วย

6. ควรจัดทำพจนานุกรมศัพท์เกษตรไทย-อังกฤษ โดยใช้ข้อมูลจากพจนานุกรมศัพท์เกษตรชุดนี้ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา และนักวิชาการเกษตรที่มีความจำเป็นต้องเขียนรายงานการวิจัยหรือเอกสารทางการเกษตรเป็นภาษาอังกฤษ

7. ด้วยประสบการณ์ที่ได้จากการจัดทำพจนานุกรมชุดนี้ คณะผู้วิจัยควรจัดประชุมอบรมหรือสัมมนา เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำพจนานุกรมโดยใช้คอมพิวเตอร์แก่ผู้สนใจทั่วไป